

ХҮНСНИЙ ХАНГАМЖ, АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ҮНДЭСНИЙ ХӨДӨЛГӨӨН

ОРХОН АЙМГИЙН 2022-2027 ОНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН

Орхон аймаг Хүнс, Хөдөө Аж Ахуйн Газар

hhaag.erdenet.mn

ХҮНСНИЙ ХАНГАМЖ, АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

- Монгол улсын ерөнхийлөгч У.Хүрэлсүхийн санаачлагаар Монгол улсын их хурлын 2022 оны 06-р сарын 17-нд “хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 36-р тогтоол батлагдсан.
- Орхон аймгийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын дугаар:12/02 тогтоол 2022.11.22 өдөр “Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд Орхон аймгт 2022-2027 онд хийгдэх арга хэмжээний төлөвлөгөө батлах тухай

УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ	6 ЗОРИЛТ	10 АРГА ХЭМЖЭЭ	БҮЛГИЙН ДУНДАЖ БИЕЛЭЛТ 81.9%
ГАЗАР ТАРИАЛАНГИЙН ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ЧИГЛЭЛЭЭР	6 ЗОРИЛТ	12 АРГА ХЭМЖЭЭ	БҮЛГИЙН ДУНДАЖ БИЕЛЭЛТ 84.2%
МАЛ АЖ АХУЙН ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ЧИГЛЭЛЭЭР	6 ЗОРИЛТ	14 АРГА ХЭМЖЭЭ	БҮЛГИЙН ДУНДАЖ БИЕЛЭЛТ 83.5%
ХҮНСНИЙ БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРЛЭЛИН ЧИГЛЭЛЭЭР	5 ЗОРИЛТ	13 АРГА ХЭМЖЭЭ	БҮЛГИЙН ДУНДАЖ БИЕЛЭЛТ 97.6%
НИЙТ	23 ЗОРИЛТ	49 АРГА ХЭМЖЭЭ	ХЭРЭГЖИЛТ 87.9%

УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ (СУРГАЛТ, СУРТАЛЧИЛГАА) ХҮРСЭН ҮР ДҮН

ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН САЛБАРЫН МЭРГЭШСЭН АЖИЛТАН БЭЛТГЭХ

Чиглэл	2022-2023	2023-2024	2024-2025
Тракторын механик	18	20	-
Хүлэмжийн аж ахуйн фермер	15	20	14
Ойжуулагч	26	16	22
Талх, нарийн боовчин	18	38	19
Тогооч	18	38	26
	95	132	81

ХҮНСНИЙ ЧИГЛЭЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭГЧДИЙГ МЭРГЭЖЛИЙН СУРГАЛТАД ХАМРУУЛАХ

Он	Чиглэл	Сургалтын тоо	Хамрагдсан иргэн, аан
2023	Хүнсний үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн хүнсний аюулгүй байдлын талаарх хууль эрх зүйн мэдлэг	5	35
	Хүнс, хөдөө аж ахуйн хөнгөлөлттэй зээлийн талаар	1	65
	Хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчдэд	2	392
2024	Хүнс, хоол үйлдвэрлэлийн салбарын хууль, эрх зүйн мэдлэг бататгах, дээшлүүлэх	5	425
	Тогоочдыг мэргэшүүлэх үнэлгээний сургалт	1	35
НИЙТ		14	952

Хүнсний аюулгүйн үзүүлэлтийг тодорхойлох, пестицид, малын эм, хүнд металлын үлдэгдэл, хоруу чанар өндөртэй нянгийн бохирдлыг хянах шинжилгээ хийх

Он	Мал эмнэлгийн ариун цэврийн магадлан шинжилгээ хийсэн тоо	Стандартын шаардлага хангаагүй сорьцын тоо	4 төрлийн эмийн үлдэгдэл илрүүлэх шинжилгээ	Зөрчил илрэлт
2023	1350	7	205	-
2024	965	5	287	Махны 2, сүүний 3 сорьцонд веталактамьн бүлгийн эмийн үлдэгдэл илэрч, (LOD=4мкг/л) зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байсан
Нийт 2807 дээжинд шинжилгээ хийсэн				

Мал, амьтны гаралтай хүнсний түүхий эд, бүтээгдэхүүний ул мөрийг мөшгөн тогтоох бүртгэлийг цахим системд шилжүүлэх

- Мал эмнэлгийн магадлан шинжилгээний QR код бүхий гэрчилгээг олгох ажлыг ОРМЭЛ мал эмнэлэгтэй хамтран зохион байгуулж, махны төрөлжсөн худалдааны 52 дэлгүүрийн 130 худалдагч, гэрээт ажилтан, 750 иргэний гар утсанд “Мал эмнэлгийн гэрчилгээ” аппликейшн суулгаж, мэргэжлийн зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлсэн.

МУЗГ-ЫН 2023 ОНЫ 63-Р ТОГТООЛООР БАТЛАГДСАН ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН
ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙГ ДЭМЖИХ ХӨНГӨЛӨЛТТЭЙ ЗЭЭЛД ХАМРАГДСАН БАЙДАЛ

№	Зээлийн чиглэл	2023 он						2024он					
		Хөрөнгө оруулалтын зээл			Эргэлтийн хөрөнгийн зээл			Хөрөнгө оруулалтын зээл			Эргэлтийн хөрөнгийн зээл		
		Зээлд хамрагдсан		Зээлийн хэмжээ сая.төг	Зээлд хамрагдсан		Зээлийн хэмжээ сая.төг	Зээлд хамрагдсан		Зээлийн хэмжээ сая.төг	Зээлд хамрагдсан		Зээлийн хэмжээ сая.төг
		Иргэн	Аж ахуйн нэгж		Иргэн	Аж ахуйн нэгж		Иргэн	Аж ахуйн нэгж		Иргэн	Аж ахуйн нэгж	
1	Газар тариалангийн үйлдвэрлэл	2	3	5623.5	16	8	3589.6	2	3	2445.5	28	7	5557.3
2	Хүнсний үйлдвэрлэл		7	1655.2		3	340.0		1	700.0		3	700.0
3	Мал аж ахуйн үйлдвэрлэл				1	5	3800.0						
Нийт		2	10	7278.7	17	16	7729.6	2	4	3145.5	28	10	6257.3

- 2023 онд 45 иргэн, аж ахуйн нэгж 15.0 тэрбум төгрөг
 - 2024 онд 44 иргэн, аж ахуйн нэгж 9.4 тэрбум төгрөг
 - Нийт 24.4 тэрбум төгрөг
 - 31 байнгийн, 345 түр ажлын байр шинээр нэмэгдсэн
- Капитрон банк 11.1 тэрбум
 - Хаан банк - 8.1 тэрбум
 - Худалдаа хөгжлийн банк - 1.6 тэрбум
 - Хас банк - 1.4 тэрбум
 - Голомт банк -1.1 тэрбум
 - Төрийн банк - 1.1 тэрбум

УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ЧИГЛЭЛЭЭР (ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ) ХҮРСЭН ҮР ДҮН

Он	Чиглэл	Хармагдсан иргэн, ААН	Илэрсэн зөрчил	Хүргэсэн албан шаардлагын заалт	Эрсдэл үүсэх магадлал хувь /бууралт/	Хуулийн хэрэгжилт
2023	Төлөвлөгөөт шалгалт	102	503	446	14.5%	85.5%
2024	Төлөвлөгөөт шалгалт	56	516	215	21.7%	86.5%
НИЙТ		160	1019	661		

- 4 чиглэл, 9 удаа сургалт зохион байгуулж 551 иргэнийг хамруулсан, урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалт 811 объект, төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалт 251 объект

ХҮНС ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН САЛБАРТ ГАРСАН ҮР ДҮН

ХҮНСНИЙ БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭДЭГ:

Аж ахуйн нэгж 55, иргэн 70

Нийт: 125 үйлдвэр, цех

Үүнээс:

- Мал төхөөрөх, мах боловсруулах 31
- Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн 4
- Гурилын үйлдвэр 5
- Хүнсний бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэр 73
- Савласан рашаан, усны үйлдвэр 12

БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛ		ҮР ДҮН- ӨСӨЛТ
-------------------------	--	---------------

• Мах, махан бүтээгдэхүүн	2.3 мян.тн	• 51.3%
• Улаан буудай	9.9 мян.тн	• 30%
• Сүү	343.9 мян.лт	• 2.0%
• Сүүн бүтээгдэхүүн	468.0 мян.ш	• 2.1%
• Гурилан бүтээгдэхүүн	2.7 мян.тн	• 58.8%
• Төмс	1.9 мян.тн	• 10%
• Хүнсний ногоо	12.1 мян.тн	• 12%
• Өндөг	50.5 тн	• 4%
• Гурил	93.1 мян.тн	• 3%

ДОТООДЫН ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, ХАНГАМЖ

- Мах , махан бүтээгдэхүүн 81.3%
- Улаан буудай 100%
- Сүү 9.2 %
- Сүүн бүтээгдэхүүн 6.2%
- Гурилан бүтээгдэхүүн 60.4%
- Төмс 51.6%
- Хүнсний ногоо 100%
- Өндөг 8.1%
- Гурил 3%

ЭКСПОРТ: 2024 онд Иран, Азербайжан, ОХУ-д Эрдэнэт мах маркет ХХК, Эрдмийт ХХК, Жаргалант мах импекс ХХК, Монгема ХХК 1600 тн адуу, хонины мах экспортолсон.

Үйлдвэрлэл: 35.2 тэрбум төгрөг
Борлуулалт: 39.0 тэрбум төгрөг

ГАЗАР ТАРИАЛАНГИЙН САЛБАРТ ГАРСАН ҮР ДҮН

Үзүүлэлтүүд		2024 оны хүрсэн үр дүн	2025 оны зорилт (төлөвлөгөө)
Эргэлтийн талбай (мян.га)		5.6	5.9
Нийт тариалсан талбай (мян.га)		5.6	5.12
Газар тариалангийн үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн тоо	Аж ахуйн нэгж	12	13
	иргэн	393	400
Үр тариа	Тариалсан талбай (мян.га)	3.8	4.0
	Хураан авсан ургац (мян.тн)	10.1	6.4
Малын тэжээл	Тариалсан талбай (мян.га)	0.3	0.3
	Хураан авсан ургац (мян.тн)	1.3	0.8
Төмс	Тариалсан талбай (мян.га)	0.17	0.18
	Хураан авсан ургац (мян.тн)	1.9	2.0
Хүнсний ногоо	Тариалсан талбай (мян.га)	0.5	0.5
	Хураан авсан ургац (мян.тн)	12.1	10.0
Тосны ургамал	Тариалсан талбай (мян.га)	0.8	-
	Хураан авсан ургац (мян.тн)	0.3	

- Улаанбуудайн үр үржүүлэх тусгай зөвшөөрөлтэй 2 аж ахуйн нэгж
- Улаанбуудайн 8 сорт (Алтайская-70, Алтайская-75, Юнион, Бурятская остистая, Бурятская 551, Новосибирск-41 И, Гонец, Байкальская ПР-3) тариалсан.
- Төмсний үр үржүүлэх зөвшөөрөлтэй 2 аж ахуйн нэгж
- Төмсний 5 сорт (Гала, Куарта, Сэлэнгэ-5, Санте, Анушка)

Үүнээс:

- Төмсний 4 сорт, улаанбуудайн 4 сорт нь нутагшсан, улаанбуудайн Новосибирск-41 И, Юнион, Гонец, Байкальская ПР-3 гэсэн 4 сорт нь ирээдүйтэй сортоор бүртгэгдсэн байна. Зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжүүд нь улсын үрийн нөөц, Хөдөө аж ахуйн корпораци ТӨХК-д үрийн буудай 4828 тн, өөрийн үрийн нөөцөд 730 тн нийт 5558 тн стандартын шаардлага хангасан үрийн буудай, 220 тн төмсний үр үйлдвэрлэсэн байна. Энэ нь аймгийн хэрэгцээт улаанбуудайн үрийг 100 хувь, төмсний үрийн 40 хувийг хангаж байна.

ГАЗАР ТАРИАЛАНГИЙН САЛБАРТ ГАРСАН ҮР ДҮН

ТӨМС, ХҮНСНИЙ НОГООНЫ УСАЛГААТАЙ ТАЛБАЙН ХЭМЖЭЭГ
НЭМЭГДҮҮЛЭХ, ТЕХНИК ТЕХНОЛОГИЙН ШИНЭЧЛЭЛТ ХИЙХ

“Шинэ хөдөө-Орхон” төслийн хүрээнд 2023, 2024 онуудад улсын төсвийн 210.2 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 16 ширхэг 1 га талбай услах хүчин чадалтай бороожуулах услалтын системийг сонгон шалгаруулалтаар 14 иргэн, 2 аж ахуйн нэгжид гэрээгээр эзэмшүүлсэн

СТАНДАРТЫН ШААРДЛАГА ХАНГАСАН ХАГАС МЕХАНИКЖСАН
ЗООРИЙН АЖ АХУЙ БАЙГУУЛАХ

Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 3400.0 сая төгрөгөөр механикжсан зоорь барьж ашиглалтад оруулсан нь төмс, хүнсний ногооны стандартын шаардлага хангасан зоорины багтаамж 500 тн-оор нэмэгдэж, бүтээгдэхүүнийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах боломж бүрдсэн.

МАЛ АЖ АХУЙН САЛБАРТ ГАРСАН ҮР ДҮН

Малчин өрх 1072, малын тоо 175,8 мян.тол, үзлэг ангилалт- 186.4 мян.толгой, цөм сүрэгт 38.0 мян.толгой, ялган тэмдэглэсэн 18.4 мян.тол

Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтын 50.0 сая төгрөгөөр:

- Барга үүлдрийн 60 хуц
- Эрчмийн хар үүлдрийн 40 ухна худалдан авсан

Нийт хонин сүргийн 24.3 хувь буюу 6500 толгой нь Барга үүлдрийн F1 төл эзэлж байна.

Барга үүлдэр

Монгол үүлдэр

F1

Үйлдвэрлэл	2023	Орхон 2024	Өсөлт буралт
Мах /мян.тн/	1.7	2.1	+0,4
Сүү /сая.литр/	6,0	9.9	+3,9
Ноос /тн/	102.3	114.5	+12,2
Ноолуур /тн/	18.9	17.9	-1
Арьс, шир /мян.ш/	0.4	0.5	+1
Малын тоо	175,3	175,8	+0,5

Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтын 163.1 сая төгрөгөөр:

- Герефорд үүлдрийн 7 бух, 18 үнээ худалдан авсан.

Нийт үхэр сүргийн 30 хувь буюу 4008 толгой нь Сэлэнгэ үүлдрийн F1, F2 төл эзэлж байна.

Сэлэнгэ герефорд үүлдэр

Монгол, Сэлэнгэ үүлдэр

F1,F2

Он	Урамшуулалд хамрагдсан малчид, фермерийн тоо	Нийлүүлсэн сүү	Урамшууллын хэмжээ
2023	50	47,4 мян.л	23.7 сая.төг
2024	35	345,0 мян.л	345.0 сая.төг

МАЛ АЖ АХУЙН САЛБАРТ ГАРСАН ҮР ДҮН

40 Хоршоо
151 малчин өрх
5.7 тэрбум.төг зээлд
хамрагдсан

110 малчин 2.8 тэрбум.төг
зээлийн батлан даалтын
үйлчилгээнд хамрагдсан

- 108 малчин 3966 толгой үржлийн мал худалдан авсан /Адуу 233, Үхэр 684, Хонь 1892, Ямаа 1157 /
- Бэлчээрийн 3 худаг шинээр гаргасан
- Хөдөө аж ахуйн гаралтай хүнсний бүтээгдэхүүнийг хадгалах хөргөлттэй зоорь 3 барьж ашиглалтад оруулсан
- Хадлан тэжээл бэлтгэх 23 тоног төхөөрөмж худалдан авснаар малын өвс тэжээлийн хүрэлцээ хангамж нэмэгдсэн
- Хоршиж хамтран ажиллах нөхцөл бүрдэж хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний нэр төрөл нэмэгдсэн.

ХӨНГӨН, ЖИЖИГ, ДУНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАРТ ГАРСАН ҮР ДҮН

Боловсруулах үйлдвэр 190 үүнээс: Хөнгөн үйлдвэр, цех 65, Хүнсний үйлдвэр, цех 125

Эх үүсвэр	2023 он		2024 он		Нийт	
	Олгосон зээл төг /сая.төг/	ААН тоо	Олгосон зээл төг /сая.төг/	ААН тоо	Олгосон зээл /сая.төг/	ААН тоо
ЖДҮ хөгжүүлэх сан	894,0	5	1300,0	8	2194,0	13
Хоршоо хөгжүүлэх сан	533,0	27	250,0	3	783,0	30
Өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжих сан	50,0	1	265,8	7	315,8	8

- БНХАУ-ын Хөх хотод 12 оёдолчдыг туршлага судлуулсан.
 - Цахим каталоги 80 ААН-ийн 500 нэр төрлийн бүтээгдэхүүн.
 - Үзэсгэлэн худалдаа - 8 удаа
 - Чадавхжуулах сургалт - 27 удаа
 - Жижиг дунд үйлдвэр эрхлэгчээр 85 аж ахуйн нэгж бүртгүүлсэн.
- Зээлд хамрагдсан аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаанд хяналт мониторинг хийсэн.

 - 329.2 сая төгрөгийн зээлийг төлүүлсэн.
 - Ангилал буурсан 2 зээлийн 118.4 сая төгрөгийг төвлөрүүлсэн.
 - Худалдаа, нийтийн хоолны 821 цэг 396.7 тэрбум төгрөгийн бараа гүйлгээ хийсэн.
 - Ахуйн үйлчилгээний 162 цэг салбар 37.7 тэрбум төгрөгийн үйлчилгээ үзүүлсэн.

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА